

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ

Сумська філія

Кафедра юридичних дисциплін

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з дисципліни «КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС»

**обов'язкових компонент освітньої програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
262 Правоохоронна діяльність (поліцейські)**

**за темою: «Відновлення втрачених матеріалів кримінального
провадження»**

Харків 2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2022 № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
ХНУВС
Протокол від 22.07.2022 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 26.08.2022 № 8

Розглянуто на засіданні кафедри юридичних дисциплін (протокол № 1 від
від 21.07.2022)

Рецензенти:

1. Суддя Сумського окружного адміністративного суду, кандидат юридичних наук Глазько С. М.;
2. Завідувач кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства ХНУВС, доктор юридичних наук, професор Юхно О. О.

Розробники:

1. Викладач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ Матус В.В.

План

1. Особи, які мають право звертатися до суду із заявою про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження.
2. Зміст заяви про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження.
3. Судовий розгляд.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : чинне законодавство зі змінами та доповн. станом на 12 лютого 2019 р.: Офіц. текст. К.: Алерта, 2021. 324 с.
2. Про міжнародні договори України. Закон України № 1906-V від 29.06.2004 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15> (дата звернення: 01.09.2022).
3. Конвенція (Мінська) про правову допомогу у правових відносинах із цивільних, сімейних та кримінальних справ 1993 р. протокол до Конвенції 1997 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_009 (дата звернення 01.09.2022)
4. Європейська Конвенція про взаємну допомогу в кримінальних справах 1959 р., а також Додатковий протокол 1978 року та Другий Додатковий протокол 2001 року до цієї Конвенції. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_036 (дата звернення 01.09.2022)
5. Європейська Конвенція про видачу правопорушників 1957 р., Додатковий протокол 1975 р., Другий додатковий протокол 1978 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033 (дата звернення 01.09.2022)
6. Європейська Конвенція про передачу провадження у кримінальних справах 1972 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_008 (дата звернення 01.09.2022).
7. Про організацію роботи органів прокуратури України у галузі міжнародного співробітництва. Наказ Генеральної прокуратури України № 223 від 18.09.2015 р. (зі змінами, внесеними наказами ГПУ від 16.01.2017 №6, та від 09.10.2017 № 287). URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GP15013.html(дата звернення: 01.09.2022).
8. Збірник міжнародних договорів України про правову допомогу у кримінальних справах. Багатосторонні договори. К. : Фенікс, 2006. 800с.
9. Кримінальний процес України у 2-х част.: ч. 1: Досудове провадження: підручник / Бойко О.П., та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; 2017. 327 с.
10. Кримінальний процес : підруч. Кол. авт. ; кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 2. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 235 с.
11. Кримінальний процес. Особлива частина (альбом схем) навч. посіб. /Л.Д. Удалова та ін. Київ: Центр учбової літератури. 2015. 224 с.
12. Кримінальне процесуальне право України Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ : Центр учбової літератури. 2015. 216 с.
13. Кримінальний процес України: загальна частина: підручник О.О. Волобуєва та ін. Київ: ВД Дакор 2015. 172с.
14. Молдован В.В., Молован А.В., Канавець Р.С. Кримінальний процес України: лекції. Процесуальні документи. Навчальний посібник. 2-ге вид. із змін та доп. К.: Алерта, 2016. 360 с.
15. Сербін М. М., Солдатенко О. А. Практикум з кримінального процесу : навч. посібник. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 84 с.
16. Міжнародне співробітництво в сфері кримінального провадження за законодавством України та Республіка Молдова: навчальний посібник. Кол. авт. В.С. Березняк та ін. Київ. Алерта, 2019. 310с.

Вступ

Матеріалами кримінального провадження згідно **ч.1 ст.317КПК** є документи, інші матеріали, надані суду під час судового провадження, які долучаються до обвинувального акту (клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності).

У розділі УП (ст.ст.524-531) нового КПК України зосереджені норми, які регулюють процесуальний порядок відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження.

Під втратою матеріалів кримінального провадження слід розуміти виключення можливості отримувати із таких матеріалів інформацію, що відображає хід досудового розслідування та судового розгляду внаслідок фізичного впливу на систему процесуальних документів.

Матеріали кримінального провадження можуть бути знищені повністю або частково з об'єктивних (стихійне лихо, пожежа, повінь, військові дії тощо) або суб'єктивних (умисне пошкодження, викрадення тощо) причин.

Виходячи зі змісту **ст.524 КПК** обов'язковою умовою відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження є лише наявність вироку суду.

1. Особи, які мають право звертатися до суду із заявою про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження

Відповідно до **ст. 525 КПК** втрачені матеріали кримінального провадження можуть бути відновлені за заявою учасника судового провадження. Близькі родичі обвинуваченого, який помер, мають право подати відповідну заяву, якщо це необхідно для його **реабілітації**.

Відновленню підлягають втрачені матеріали в тому кримінальному провадженні, яке завершилося ухваленням вироку суду.

Заява про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження подається до суду, який ухвалив вирок.

2. Зміст заяви про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження.

Відповідно до **ст. 527 КПК** у заяві повинно бути зазначено, про відновлення яких саме матеріалів просить заявник, чи був ухвалений вирок, в якому процесуальному статусі перебував заявник, хто конкретно і в якості кого брав участь у судовому розгляді, місце проживання чи місцезнаходження цих осіб, що відомо заявнику про обставини втрати матеріалів кримінального провадження, про місцезнаходження копій документів кримінального провадження або відомостей щодо них, поновлення яких саме документів заявник вважає необхідним, для якої мети необхідне їх поновлення.

До заяви про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження додаються документи або їх копії, навіть якщо вони не посвідчені в установленому порядку, що збереглися у заявника.

Якщо у заяві не зазначено мету відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження або відомості, необхідні для їх відновлення, суд постановляє ухвалу про залишення заяви без руху, якою встановлює заявникові строк, необхідний для усунення цих недоліків.

Якщо мета звернення до суду, зазначена заявником, не пов'язана із захистом його прав та інтересів, суд своєю ухвалою відмовляє у відкритті провадження про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження або залишає заяву без розгляду, якщо провадження було відкрито.

3. Судовий розгляд

Відповідно до **ст. 529 КПК** одержавши заяву про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження, суддя вживає заходів для одержання від прокурора відомостей та копій відповідних процесуальних документів, які стосуються відновлюваних матеріалів.

Під час судового розгляду суд використовує ту частину матеріалів кримінального провадження, що збереглася, документи, видані фізичним чи юридичним особам до втрати матеріалів кримінального провадження, копії цих документів, інші довідки, папери, відомості, які стосуються цього провадження.

Суд має право допитати як свідків осіб, які були присутніми під час вчинення процесуальних дій, осіб та їх представників, які брали участь у судовому розгляді, а в необхідних випадках — осіб, які входили до складу суду, що здійснював судовий розгляд, а також осіб, які виконували судові рішення.

Строк зберігання матеріалів кримінального провадження не має значення для вирішення заяви про їх відновлення.

Слід зауважити, що специфіка судового розгляду з відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження полягає фактично у відтворенні раніше існуючих матеріалів провадження, суд не здійснює розгляд справи по суті, не збирає та не досліджує нові докази винуватості чи невинуватості особи. Відбувається «технічне» відтворення з використанням частин провадження, що залишилися (у разі часткової втрати), копій документів, довідок інших відомств чи установ. Навіть якщо йдеться про допит як свідків осіб, які були присутніми під час вчинення процесуальних дій, осіб (їх представників), які брали участь у судовому розгляді, а в необхідних випадках - осіб, які входили до складу суду, що здійснював судовий розгляд, а також осіб, які виконували судові рішення, то предметом їх показань будуть не обставини справи безпосередньо, а їх відображення в джерелах доказів, які були в наявності раніше.

Метою такого допиту є підтвердження наявності в минулому певної процесуальної діяльності та її результатів. А це теж, хоча і більш складна, не буквальна, але форма копіювання, яка не має на меті отримання напряду інформації про злочин, оскільки має інший «предмет доказування». Саме ця, так звана «копіювальна», діяльність і є відновлювальною, а судовий розгляд в його класичному розумінні, який полягає у дослідженні доказів під час розгляду справи по суті, перебуває поза межами відновлювальної діяльності.

За результатами судового розгляду, на підставі зібраних і перевірених матеріалів суд постановляє ухвалу про відновлення матеріалів втраченого кримінального провадження повністю або в частині, яку, на його думку, необхідно відновити. Незалежно від того, чи повністю суд відновив матеріали втраченого кримінального провадження, чи лише в частині, ухвала повинна відповідати властивостям судового рішення: бути законною, обґрунтованою і вмотивованою (ст. 370 КПК). При цьому у рішенні суду про відновлення матеріалів втраченого кримінального провадження зазначається, на підставі яких конкретно доказів, поданих суду і досліджених у судовому засіданні з участю всіх учасників судового провадження, суд вважає установленим зміст відновленого судового рішення, наводяться висновки суду про доведеність того, які докази досліджувалися судом і які процесуальні дії вчинялися. У випадку коли зібраних матеріалів для точного відновлення матеріалів втраченого кримінального провадження виявиться недостатньо, суд ухвалою закриває розгляд заяви про відновлення матеріалів втраченого кримінального провадження. В ухвалі повинні бути наведені мотиви, які переконали суд у недостатності зібраних матеріалів, зазначено, яких документів не вистачило для повного і точного відновлення матеріалів, а також обов'язково роз'яснюється учасникам судового провадження право на повторне звернення з такою самою заявою за наявності необхідних документів.

Важливим, особливо коли йдеться про реабілітацію особи в кримінальному судочинстві, є те, що законодавець не ставить у залежність можливість розгляду і вирішення заяви про відновлення матеріалів втраченого кримінального провадження від строку зберігання матеріалів кримінального провадження, що передбачено ч. 4 ст. 531 КПК.